

Τα στερεότυπα της ζήλειας

Οι μεγάλοι θεατρικοί συγγραφείς όλων των εποχών ήταν συγχρόνως θεατράνθρωποι, ζυμωμένοι με τη θεατρική πραγματικότητα και τους όρους παραγωγής θεάματος της εποχής τους. Αυτό αντανakλά ευθέως στα έργα τους και συναρτάται μεταξύ άλλων με την επανάληψη, την επαναχρησιμοποίηση κάτω από άλλη οπτική και με άλλο αισθητικό αποτέλεσμα δοκιμασμένων και επιτυχημένων μοτίβων προηγούμενων έργων τους, τη στενή περικύκλωση και επαναδιαπραγμάτευση θεμάτων που, ερχόμενα από το συγγραφικό παρελθόν τους, γονιμοποιούν νέες απόπειρες. Πέρα από το προφανές ενδιαφέρον ορισμένων σημαντικών θεμάτων, το πράγμα πιθανόν σχετίζεται με την αναγκαιότητα χρησιμοποίησης στοιχείων που διευκολύνουν την κάλυψη της αυξημένης ζήτησης της δραματουργικής παραγωγής σε εποχές θεατρικής ακμής, που σχεδόν πάντα συμπίπτουν με υψηλή ποσοτικώς παραγωγή θεαμάτων. Τέτοιος συγγραφέας ο Σοφοκλής με τα ζεύγη των αντιθετικών αδελφών του στην “Αντιγόνη” και στην “Ηλέκτρα”, τέτοιος ο Ευριπίδης με τους αφελείς βαρβάρους βασιλείς και την τεχνήεσσα απάτη, τόσο όμοια στο επίπεδο της ίντριγκας, Ελληνίδων αιχμαλώτων (“Ιφιγένεια εν Ταύροις”, “Ελένη”), τέτοιος ο Σαίξπηρ που, έξι χρόνια μετά την αναίτια και τραγικής κατάληξης ζήλεια του Οθέλλου, διαπαραγματεύεται στο “Χειμωνιάτικο παραμύθι” τη ζήλεια του Λεόντιου, το ίδιο αναίτια με την προηγούμενη αλλά, μετά από μεγάλη “περιπέτεια” (με την αριστοτελική και την κοινόχρηστη έννοια), θεραπευμένη και αναπαυμένη σε αίσιον τέλος.

Πέρα από το πολιτικό υπόβαθρο που ανιχνεύεται στο “Χειμωνιάτικο παραμύθι” - οι φιλελεύθερες αναγεννησιακού προβληματισμού αιχμές κατά της τυραννικής εξουσίας είναι παραπάνω από σαφείς - και την πιθανή πρόθεση του Σαίξπηρ να αποκαταστήσει θεατρικά το οικογενειακό δράμα της προστάτιδός του βασίλισσας Ελισάβετ, κόρης της καταδικασμένης ως μοιχού Άννας Μπόλεϋν, το έναυσμα της πλοκής και ένα από τα κύρια θέματα του παραμυθοδράματος δεν είναι παρά η ελαφρά εκδοχή μιας αβυσσαλέας ζηλοτυπίας. Ο Λεόντιος αυτοερεθίζεται για την υποτιθέμενη απιστία της πιστής γυναίκας του ακριβώς με τον ίδιο τρόπο που ο Οθέλλος οδηγείται δια του αυτοερεθισμού στην παράνοια καθοδηγούμενος από τον χειριστικό Ιάγο. Ο Κάμιλλος, ο “Ιάγος” του Λεόντιου, δεν είναι παρά ένας “θετικός ραδιούργος”, απαραίτητος για το αίσιον τέλος που επιθυμεί ο ποιητής, η μεταξύ τους σκηνή εξομολόγησης του ήρωα στον τυπικό “έμπιστο” του ευρωπαϊκού θεάτρου στην Α΄ Πράξη αποτελεί, με πολυπληθείς αντιστοιχίες, την άλλη όψη ανάλογων σκηνών του “Οθέλλου”, η Ερμιόνη είναι μια Δυσδαιμόνα εξαρχής ωριμότερη που θα προλάβει, έστω και με “θαυμαστό τέχνασμα” να γεράσει, ο Πολύξενος ένας επίσης ωριμότερος Κάσσιος που θα του δοθεί η ευκαιρία να αποκατασταθεί και να συγχωρέσει, η Παουλίνα μια Αιμιλία δυναμικότερη, ευφυέστερη, ηθικώς ακέραια. Όλοι ανάγονται στο θεατρικό τυπολόγιο, μόνο που εδώ, σε αντίθεση με τον “Οθέλλο”, χρησιμοποιούνται όχι για να συγκροτήσουν το δραματικό σύμπαν της σκοτεινής πλευράς της ανθρώπινης ψυχής, αλλά για να φιλτράρουν αυτό το σύμπαν, “σατυρικό τω τρόπω”, μέσα από τον εύχαριν, αισιόδοξο αναγεννησιακό ανθρωπισμό. Όλα μέσα στα πλαίσια ενός παραμυθιού προσφερόμενου για θεαματική ποικιλία, θαυματοποιίες, κωμικές σκηνές, τραγούδι, χορό και ατμόσφαιρα πανηγυριού.

Η παράσταση του Βασίλη Νικολαΐδη σηματοδότησε την επανάκαμψη του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Λάρισα στη σοβαρότητα και στο γούστο. Η χαμηλότονη, πολύτιμη “αισθητική ευαισθησία”, σταθερό γνώρισμα της δουλειάς του σκηνοθέτη, διαπερνούσε την παράσταση και η εξισορρόπηση της υφολογικής ποικιλίας του έργου λειτούργησε θεατρικά. Μέγα κέρδος το θεατρικό άκουσμα της έξοχης, γλωσσικά λάμπουσας και μουσικά λειτουργούσας, παλιάς μετάφρασης (1928) του Γ.Οικονομίδη - Κεντ. Χάρμα

του στυλ η παραπεμπτική στην ελισαβετιανή σκηνή όψις (Άγγ.Αγγελή) και τα προσεγμένα κοστούμια (Αφρ.Κουτσουδάκη). Μουσικές επιλογές με ύφος σε ζωντανή - τι ανακούφιση!! - εκτέλεση και ένα θαυμάσιο σύνολο ηθοποιών (Π.Μουστάκης, Μ.Ζαφειροπούλου, Μ.Καλλιμάνη, Άγ.Εμμανουήλ, Κ.Μπάσης, Γ.Ζιόβας, κ.ά.). Ιδιαίτερη μνεία για την υποκριτική ωριμότητα και τον έλεγχο των εκφραστικών μέσων της Τζ.Μιχαηλίδου, τις σύνθετες ικανότητες και τη σκηνική γοητεία του Γ.Κρανά και το πολύχυμο κωμικό ντουέτο των Γ.Ζωγράφου και Δ.Σταμούλη. Μόνη ατυχής εξαίρεση του κ.Ζαβραδινού που, εκτός των άλλων, “μάσησε” τουλάχιστον τα μισά του λόγια.